

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Одлукама Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 930/VII-1 од 28.04.2021. године и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-346/9 од 12.05.2021. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације, под насловом „Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана“, кандидата Марка Савићевића.

На основу анализе урађене докторске дисертације која је резултат самосталног и оригиналног научно истраживачког рада, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1. Основни биографски подаци

Кандидат Марко Савићевић (у даљем тексту: Кандидат) је рођен 22. јула 1990. године у Ивањици. Основну школу и гимназију (општи смер) завршио је у Ивањици са одличним успехом. Школске 2009/2010. године уписао је Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Општа економија). Све испите предвиђене наставним планом и програмом Студијског програма / модула положио је до јула 2013. године, са просечном оценом 8,88 (осам и 88/100). Завршни рад под насловом *Индустријска политика Европске уније* одбранио је 4. септембра 2013. године, описном оценом „положио са похвалом“.

Мастер академске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Општа економија), кандидат је уписао школске 2013/2014 године. Све испите предвиђене наставним планом Студијског програма/модула кандидат је положио са просечном оценом 9,40 (девет и 40/100). Мастер рад под насловом *Глобална конкурентска позиција и економски развој Србије у условима кризе* кандидат је одбранио 19. маја 2015. године.

Након завршетка мастер академских студија, кандидат је уписао докторске академске студије, школске 2015/2016 године на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Макроекономија). Све испите

предвиђене наставним планом докторских академских студија Економског факултета Универзитета у Крагујевцу је положио са просечном оценом 9,78 (девет и 78/100).

Током две школске године био је ангажован као сарадник (демонстратор) на матичном факултету, изводећи вежбе на наставним предметима *Теорија и анализа економске политике* и *Национална економија*. Од школске 2019/2020. године биран је у истраживачко звање истраживач-приправник и ангажован је на два наставна предмета: *Национална економија* и *Економика природних и привредних ресурса*. Новембра 2021. изабран је у истраживачко звање истраживач-сарадник.

Кандидат је након завршетка мастер академских студија стицао искуство радом у приватном сектору. У предузећу ТРИЕМ из Ивањице био је запослен као административни референт и асистент директора, а у фирми СЦГМ из Крагујевца као референт продаје и анализе пословања.

Кандидат се служи енглеским језиком и има DAAD сертификате о познавању немачког језика (A1 и A2 ниво). Такође, поседује знање рада на рачунару (активно коришћење Microsoft Office пакета, рад са CRM софтвером Salesforce, статистичким софтвером STATA).

1.2. Преглед научно-истраживачких резултата

Поред биографских података, кандидат је у оквиру приложене документације доставио и податке о објављеним радовима.

1. Макојевић, Н., Савићевић, М. (2020). Јавно-приватно партнерство као модел финансирања привредних активности Републике Србије. У: *Деспотовић, Д. Актуелни макроекономски и микроекономски аспекти европских интеграција Републике Србије. Универзитет у Крагујевцу: Крагујевац, Економски факултет*, стр. 393-400. ISBN: 978-86-6091-107-2 (M45)
2. Savićević, M., Kostić, M. (2020). The impact analysis of foreign direct investment on export: the case of the Western Balkan countries. *Економске теме*. Универзитет у Нишу, Ниш: Економски факултет, Vol. 58, No. 2, p. 171-186. ISSN 0353-8648, COBISS.SR-ID 17227017, UDK 677(497.11), 330.322(497-15), DOI 10.2478/ethemes-2020-0010 (M51)
3. Durkalić, D., Savićević, M., Dimitrijević, M. (2016). *Balance of trade and external debt of the Republic of Serbia*. 4th International Scientific Conference EBM2016, November 9-10th, 2016, Kragujevac, Serbia, p. 199-204. In Stojanović-Aleksić, V., *Contemporary Issues in economics, Business and Management*, ISBN: 978-86-6091-070-9, COBISS.SR-ID 228037132 (M33)
4. Савићевић, М. (2015). *Глобална конкурентска позиција и економски развој Србије у условима кризе* : Мастер рад / Марко Савићевић ; ментор Владимир Мићић – Крагујевац: [М. Савићевић] : УДК 330.101.54(497.11)(043.2); COBISS.SR-ID 513399132

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација **Марка Савићевића**, под насловом „*Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана*“ написана је на xiii + 221 страни штампаног текста, формата А4, стандардне величине слова и прореда. Поред уобичајених елемената као што су Насловна страна, Идентификациона страница, Изјава захвалности, Апстракт (на српском и енглеском језику, 2 стране), Списак табела, графикона и слика (6 страна), Увод (5 страна), Закључак (4 стране), Литература (19 страна) и Биографија (1 страна), докторска дисертација садржи и четири логички повезане целине: Први део – *Концепти конкурентности* (47 страна), Други део – *Транзициони процеси у земљама Западног Балкана и промена привредне структуре* (43 стране), Трећи део – *Процес глобализације привреда Западног Балкана* (44 стране) и Четврти део – *Емпиријска анализа ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана* (55 страна). На списку коришћене литературе налази се 327 извора, од којих је приближно 85% на енглеском језику. Поред наведеног, дисертација садржи и 81 табелу, 45 графикона и 6 слика.

2.2. Предмет, циљеви, хипотезе и методологија истраживања

Кандидат **Марко Савићевић** у докторској дисертацији на основу теоријских претпоставки јасно образлаже и кроз емпиријско истраживње мери ефекте транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана. Указујући на бројне теоријске и емпиријске проблеме који се јављају, а у складу са дефинисаним предметом истраживања, утврђеним циљевима и постављеним истраживачким хипотезама, у докторској дисертацији је измерен утицај транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана помоћу *панел регресионе анализе*. Укључивањем изабраних варијабли (БДП по глави становника, СДИ, извоз, ГИК, КОФ индекс глобализације, ЕБРД транзициони индикатори и СР индекс) у панел регресиони модел, Кандидат је дефинисао оригинални концептуално-методолошки оквир анализе.

У дисертацији је извршена валоризацију економских ефеката транзиције, мерених преко транзиционих индикатора ЕБРД-а, кумулативног прилива СДИ и индекса индустријских перформанси, на конкурентност земаља Западног Балкана, која се посматра преко БДП по глави становника. Поред ефеката транзиције на конкурентност, испитани су и ефекти глобализације, мерени кумулативним приливом СДИ и КОФ индексом глобализације, на степен конкурентности земаља Западног Балкана, сагледане преко вредности извоза и ГИК-а. Разматрање најважнијих детерминанти транзиције, глобализације и конкурентности определило је и предмет истраживања ове дисертације.

Имајући у виду значај процеса транзиције и глобализације за конкурентност земаља Западног Балкана, **предмет истраживања** докторске дисертације јесте теоријско разматрање и емпиријско валоризовање ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана током прве две деценије XXI века.

Сагласно опредељеном предмету истраживања, докторска дисертација има **два основна циља**: *први основни циљ* је испитивање ефеката транзиције на конкурентност земаља Западног Балкана, док је *други основни циљ* истраживања ефеката глобализације на конкурентност наведених земаља.

У складу са утврђеним основним циљевима истраживања, може се поставити више изведених циљева. У односу на *први циљ* истраживања могу се поставити три изведена циља:

- *први* је валоризација ефеката транзиције, мерених преко кумулативног прилива СДИ, на конкурентност која се сагледава преко стопе економског раста, односно стопе раста БДП-а по глави становника;

- *други* је оцена ефеката транзиције, сагледаних преко ЕБРД-овог транзиционог индикатора, на конкурентност која се утврђује преко стопе раста БДП-а по глави становника; и

- *трећи* изведени циљ је оцена ефеката транзиције, сагледаних преко индекса индустријских перформанси, на конкурентност која се мери растом БДП по глави становника.

У односу на *други циљ истраживања* могу се одредити следећи изведени циљеви:

- *четврти* изведени циљ је валоризација ефеката глобализације, мерене преко кумулативног прилива СДИ, на конкурентност која се мери преко извоза; и

- *пети* изведени циљ је оцена ефеката глобализације, сагледаних преко КОФ индекса глобализације, на раст конкурентности земаља Западног Балкана, мерене помоћу Глобалног индекса конкурентности.

У складу са овако постављеним циљевима истраживања докторске дисертације, хипотезе су формулисане на следећи начин:

X1: Недовршене транзиционе реформе имају негативан утицај на конкурентност земаља Западног Балкана.

X1.1. Напредак у процесу транзиције, мерен учешћем СДИ у БДП-у, има статистички значајан утицај на раст конкурентности земаља Западног Балкана која се мери преко стопе раста БДП-а.

X1.2. Напредак у процесу транзиције који се мери путем транзиционих индикатора ЕБРД-а, има статистички значајан утицај на конкурентност економија Западног Балкана, мереној преко раста БДП-а по глави становника.

X1.3. Квалитет транзиционог напретка који се мери преко индекса индустријских перформанси (CIP), има статистички значајан утицај на конкурентност економија Западног Балкана, мереној преко раста БДП-а по глави становника.

X2: Степен интегрисаности привреда земаља Западног Балкана у глобалне економске токове има значајан негативан утицај на ниво конкурентности земаља Западног Балкана.

X2.1. Ниво укључености привреда земаља Западног Балкана у глобалне економске токове, мерен преко укупног прилива СДИ, има статистички значајан утицај на ниво конкурентности тих земаља, мерен преко оствареног извоза тих земаља.

X2.2. Степен укључености у глобалне токове привреда земаља Западног Балкана, мерен преко вредности КОФ индекса глобализације, има статистички значајан утицај на ниво конкурентности тих земаља, мерен преко Глобалног индекса конкурентности (GCI).

Приликом теоријске и емпиријске разраде докторске дисертације, Кандидат је на јасан, систематичан и недвосмислен начин образложио предмет и циљеве истраживања. Придржавајући се основних научних ставова, Кандидат успоставља правилну научно-методолошку везу усклађену са теоријским и емпиријским појмовима из домена научне области докторске дисертације.

Кандидат је у докторској дисертацији користио различите методе, прецизно конципиране моделе и технике научно-истраживачког рада за проверу и доказивање научних хипотеза.

У циљу долажења до релевантних закључака, током рада на докторској дисертацији су коришћене *квалитативне* и *квантитативне* методе које су значајне за ову област истраживања. *Квалитативне методе* истраживања биле су употребљене како би се на прецизан и недвосмислен начин определио појмовно-категоријални апарат, односно како би се појмовно одредили основни елементи дефинисаног проблемског подручја. Неки од методе који су коришћени су: дескриптивни метод, анализа, синтеза, метод компаративне анализе. *Метод компаративне анализе* је важан за истраживање у смислу поређења остварених резултата земаља Западног Балкана и земаља Централне и Источне Европе. Такође, уз помоћ ове анализе могуће је утврдити да ли постоји разлика у ефектима транзиције и глобализације на конкурентност посматраних привреда. Притом, коришћена је обимна домаћа и инострана литература из области којом се бави докторска дисертација како би идентификовано проблемско подручје што квалитетније представило.

Мерење квантитативног утицаја транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана извршено је помоћу *панел регресионе анализе*. Техника која се користила за анализу панел података је модел са фиксним ефектима (*fixed-effects*). То је модел који се користи када је фокус на анализи утицаја варијабли које мењају вредност у одређеном временском периоду. У процесу истраживања коришћени су подаци добијени из секундарних извора података (публикације и базе података водећих

међународних институција – Светска Банка, Европска банка за обнову и развој, Међународни монетарни фонд, Eurostat, UNCTAD). Прикупљени подаци су обрађени помоћу статистичког софтвера STATA.

2.3. Садржај докторске дисертације

У складу са одређеним предметом истраживања, дефинисаним циљевима и постављеним хипотезама, докторска дисертација има следећу структуру:

УВОД

I ДЕО КОНЦЕПТИ КОНКУРЕНТНОСТИ

1. Појмовно одређење конкурентности
 - 1.1. Анализа конкурентности на макроекономском нивоу
 - 1.2. Анализа конкурентности на микроекономском нивоу
2. Класичне и неокласичне теорије конкурентности
 - 2.1. Меркантилизам
 - 2.2. Теорија апсолутних предности
 - 2.3. Теорија компаративних предности
 - 2.4. Теорија реципрочне тражње
 - 2.5. Модел компаративних предности – Хекшер-Олин-Самјуелсонов модел
3. Савремене теорије конкурентности
 - 3.1. Теорија конкурентских предности
 - 3.2. Ланац вредности и процес развоја конкурентских предности
4. Фактори конкурентности националних привреда у условима глобализације
 - 4.1. Еволуција теоријског и емпиријског оквира мерења конкурентности у условима глобализације
 - 4.2. Ограничења Индекса глобалне конкурентности Светског економског форума
 - 4.3. Конкурентност земаља Западног Балкана према Извештају Светског економског форума за период 2005-2019

II ДЕО ТРАНЗИЦИОНИ ПРОЦЕСИ У ЗЕМЉАМА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА И ПРОМЕНА ПРИВРЕДНЕ СТРУКТУРЕ

1. Карактеристике програма транзиције
 - 1.1. Елементи процеса транзиције
 - 1.2. Одрживост развоја током процеса транзиције
 - 1.3. Значај процеса транзиције за конкурентски положај земаља Западног Балкана
2. Макроекономске перформансе земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
3. Динамика БДП-а и секторска структура БДП-а земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
4. Динамика индустријске производње земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
5. Деиндустријализација привреда земаља Западног Балкана у транзиционом периоду
6. Индекс индустријских перформанси земаља Западног Балкана за период 2005-2019

III ДЕО ПРОЦЕС ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ ПРИВРЕДА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

1. Појмовно одређење глобализације
2. Транснационализација привреда земаља Западног Балкана
3. Стратегије мултинационалних компанија у региону Западног Балкана
4. Прилив СДИ у земљама Западног Балкана у периоду 2005-2019
5. Секторска дистрибуција прилива СДИ у земљама Западног Балкана
6. Контроверзе о односу СДИ и економског раста

IV ДЕО ЕМПИРИЈСКА АНАЛИЗА УТИЦАЈА ТРАНЗИЦИЈЕ И ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА КОНКУРЕНТНОСТ ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

1. Уводне напомене о истраживању
2. Предмет и циљ истраживања
3. Истраживачке хипотезе, методологија истраживања и извори података
 - 3.1. Истраживачке хипотезе
 - 3.2. Методологија истраживања и извори података
4. Резултати емпиријског истраживања и интерпретација добијених резултата
 - 4.1. Испитивање утицаја стока СДИ на БДП по глави становника
 - 4.2. Испитивање односа транзиционих индикатора ЕБРД-а и раста БДП-а по глави становника
 - 4.3. Испитивање односа индекса индустријских перформанси и раста БДП-а по глави становника
 - 4.4. Испитивање утицаја прилива СДИ на кретање извоза у земљама Западног Балкана
 - 4.5. Валоризација ефеката глобализације мерених помоћу КОФ Индекса глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана мерену помоћу Глобалног индекса конкурентности (ГИК)
5. Закључна разматрања истраживања
6. Ограничења истраживања
7. Препоруке и правци будућег истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

Први део дисертације који носи назив „*Концепти конкурентности*“ бави се појмовним одређењем конкурентности на микроекономском и макроекономском нивоу. У овом делу докторске дисертације представљене су класичне и неокласичне теорије конкурентности, као и савремени теоријски концепти. У последњем сегменту овог дела дисертације посебна пажња усмерена је на анализу фактора конкурентности националних привреда у условима глобализације. У склопу овог дела рада кандидат је размотрио начине мерења конкурентности, са посебним освртом на Глобални индекс конкурентности (ГИК) Светског економског форума и његова ограничења. Такође, представљени су и анализирани резултати конкурентности који се презентују у

Извештајима Светског економског форума за земље Западног Балкана, за временски период 2005-2019. године.

Други део докторске дисертације, под насловом „*Транзициони процеси у земаљама Западног Балкана и промена привредне структуре*“, бави се анализом основних карактеристика процеса транзиције, са посебним акцентом на вредновање кључних елемената транзиционог програма и претпоставки одрживог развоја током транзиције. Затим су анализирани макроекономске перформансе земаља региона. Посебна пажња у оквиру другог дела дисертације посвећена је динамици раста и секторској структури бруто домаћег производа, у временском периоду 2005-2019. година, као и динамици индустријске производње у истом временском раздобљу. Акцент је био на објашњењу најзначајнијег проблема са којим се суочавају земље региона Западног Балкана у процесу транзиције – *деиндустријализације*. У последњем сегменту другог дела докторске дисертације презентован је Индекс индустријских перформанси и указано је на значај појединих одредница тог индекса на повећање глобалне конкурентности националних економија.

Трећи део докторске дисертације, под насловом „*Процес глобализације привреда Западног Балкана*“, бави се актуелним питањима транснационализације и стратегије мултинационалних корпорација, које су главни промотери и СДИ и глобализације. Затим, у четвртном сегменту овог дела рада детаљно је анализиран прилив СДИ у земаље Западног Балкана у периоду 2005-2019. године. У оквиру петог сегмента овог дела дисертације анализира се секторска дистрибуција СДИ у пет земаља Западног Балкана: Албанији, Босни и Херцеговини, Северној Македонији, Србији и Црној Гори. Последњи сегмент се бави контроверзама о утицају СДИ на економски раст.

У четвртном делу докторске дисертације који носи назив „*Емпиријска анализа ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана*“ приказано је истраживање које треба да пружи реалну слику о ефектима транзиционих реформи на привредни раст и конкурентност у посматраном региону, као и ефектима глобализације на унапређење међународне конкурентности економија Западног Балкана. Након образлагања предмета и циља истраживања, формулисања истраживачких хипотеза, методологије истраживања и извора података, као и конципирања модела истраживања, представљени су и интерпретирани резултати истраживања. Добијени резултати говоре о утицају транзиције, мерене преко кумулативног прилива СДИ, транзиционих индикатора и индекса индустријских перформанси на конкурентност земаља Западног Балкана. Такође, резултати истраживања мере ефекте глобализације, засноване на кумулативном приливу СДИ и КОФ индексу глобализације, на ниво конкурентности земаља Западног Балкана, заснованој на извозу и Глобалном индексу конкурентности. Оваква анализа треба да пружи закључке који ће указати на неискоришћене могућности процеса транзиције и глобализације у подстицању конкурентности земаља Западног Балкана. Добијени резултати могу бити основа за будућа истраживања и за конципирање ефикаснијег модела економског раста. Такође, у оквиру овог дела дисертације размотрена су ограничења и дате препоруке и правци за будућа истраживања.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

У економији, велики број аутора се бавио анализом ефеката различитих фактора транзиције и глобализације на економски раст и раст конкурентности. Дисертација има значајан научни и практични допринос када се посматра анализа утицаја транзиције и глобализације на конкурентност две групе земаља – пет привреда Западног Балкана и једанест одабраних привреда Централне и Источне Европе. Спроведена анализа и резултати до којих се дошло у емпиријском делу дисертације требало би да омогуће конципирање одређених препорука које се односе на окончање транзиције и ефикасније укључивање земаља региона Западног Балкана у процесе глобализације, како би се повећала конкурентност националних економија. Будућа истраживања која мере утицај процеса глобализације и транзиције на конкурентност могу бити усмерена ка проширивању модела већим бројем варијабли и применом вишеструке линеарне регресије, од које се очекује пружање поузданијих резултата у погледу утицаја већег броја фактора на конкурентност земаља Западног Балкана.

Систематизација и анализа постојећих сазнања из области предмета докторске дисертације, спроведена коришћењем релевантне и обимне литературе, допринела је унапређењу теоријског разумевања односа транзиције, глобализације и конкурентности националних економија.

Посебан допринос теоријског дела дисертације огледа се у проширивању сазнања о свим битним аспектима и последицама транзиције који обухватају приватизацију предузећа, институционалну реформу, промену привредне структуре, индустријализацију, либерализацију трговине и цена и сл. Сви ови сегменти треба да створе повољан привредни амбијент за промоцију тржишне логике пословања која је претпоставка привредног раста, као и раста конкурентности националних економија. Истраживање је указало на то да су земље које су успешно окончале транзицију данас далеко развијеније и конкурентније у односу на земље које су још увек у транзицији. Посебан допринос дисертације је у сагледавању ефеката глобализације на конкурентност кроз призму прилива, извозно оријентисаних СДИ. Добијени резултати упућују на неопходност ефикаснијег искоришћавања процес глобализације како би развиле конкурентске предности. Дисертација је поставила чврст теоријско – методолошки основ за даља истраживања у области мерења конкурентности националних економија и фактора који утичу на њу.

Спроведена емпиријска анализа и резултати до којих се дошло требало би да омогуће конципирање одређених препорука које се односе на окончање транзиције и ефикасније укључивање земаља региона Западног Балкана у процесе глобализације, како би се повећала конкурентност националних економија.

3.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ је резултат самосталног и оригиналног научно-истраживачког рада Кандидата. Комисија оцењује да су предмет и циљеви истраживања адекватно формулисани, а истраживачке хипотезе научно засноване и тестиране применом одговарајуће методологије. Примењена методологија је коришћена и за тумачење добијених резултата, на основу којих су изведени одговарајући закључци и препоруке. Кандидат је користио релевантну и обимну литературу, страну и домаћу, у циљу анализе постављених истраживачких проблема и питања и како би извео објективне и систематичне закључке. Кандидат користи јасан стил изражавања и прецизну стручну терминологију, што указује на разумевање проучаване проблематике. Спроведено истраживање у докторској дисертацији резултат је самосталних напора кандидата, који је на одговарајући начин користио релевантне изворе података и применом одговарајуће методологије, извео јасне и недвосмислене закључке истраживања.

Сагласно наведеном, Комисија констатује да докторска дисертација под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ представља резултат оригиналног и самосталног научно-истраживачког рада кандидата у оквиру научне области *Економске науке*, ужа научна област *Општа економија и привредни развој*.

3.3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат **Марко Савићевић** се у досадашњем научно-истраживачком раду бавио проблематиком која је повезана са темом докторске дисертације. На основу публикованих радова кандидата, може се закључити да је његово истраживачко – стручно интересовање фокусирано на факторе који детерминишу глобализацију, транзицију и конкурентност и који су непосредно анализирани у теоријском и емпиријском делу докторске дисертације. То доказују радови који су публиковани у домаћим часописима и конференцијама из ове области. На основу списка радова који су наведени у 1.2. овог Извештаја, Комисија издваја два рада:

1. **Savićević, M., Kostić, M.** (2020). The impact analysis of foreign direct investment on export: the case of the Western Balkan countries. *Ekonomске teme*. Univerzitet u Nišu, Niš: Ekonomski fakultet, Vol. 58, No. 2, p. 171-186. ISSN 0353-8648, COBISS.SR-ID 17227017, UDK 677(497.11), 330.322(497-15), DOI 10.2478/ethemes-2020-0010;
2. **Durkalić, D., Savićević, M., Dimitrijević, M.** (2016). *Balance of trade and external debt of the Republic of Serbia*. 4th International Scientific Conference EBM2016, November 9-10th, 2016, Kragujevac, Serbia, p. 199-204. In **Stojanović-Aleksić, V.**,

3.4. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ испуњава све прописане захтеве у погледу структуре, садржаја, обима, квалитета и добијених резултата у односу на пријављену и одобрену тему.

Кандидат **Марко Савићевић** је одговорио дефинисаном предмету и циљевима истраживања избором релевантне научне литературе и методологије карактеристичне за област друштвених наука, кроз четири заокружене и логички повезане целине. Докторска дисертација је и структурно и суштински усклађена са одобреном темом. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза, изведени су релевантни закључци истраживања.

Сагласно наведеном, Комисија констатује да обим и квалитет докторске дисертације одговарају пријављеној и одобреној теми, предмету и циљевима истраживања.

3.5. Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да је истраживање у докторској дисертацији кандидата **Марка Савићевића**, под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ дало значајан позитиван допринос сагледавању, разумевању и валоризацији утицаја транзиције и глобализације на ниво конкурентности економија региона Западног Балкана.

Најзначајнији остварени резултати теоријске анализе у докторској дисертацији огледају се у:

- проширивању сазнања везаних за најважније детерминанте и ефекте феномена транзиције, глобализације и конкурентности;

- идентификовању свих важних аспеката процеса транзиције и глобализације које треба имати у виду приликом конципирања националних стратегија унапређења конкурентности;

- унапређењу метода мерења достигнутог нивоа транзиције и глобализације;

- развоју концептуалног модела вредновања утицаја транзиције и глобализације на конкурентност привреда; и

- јасном конципирању и имплементацији политике привлачења СДИ, која треба да буде формулисана тако да капитал који долази из иностранства подржи структурне реформе економија Западног Балкана. Такође, оваква политика треба да буде усмерена на привлачење инвестиција у високотехнолошке и извозно оријентисане делатности.

Емпиријско истраживање у докторској дисертацији, које валоризује ефекте транзиције и глобализације на конкурентност економија Западног Балкана, показало је да:

- недовршене транзиционе реформе имају негативне ефекте на конкурентност земаља Западног Балкана у односу на одабране земље Централне и Источне Европе;

- одсуство интензивнијег укључивања у процес глобализације током првих година транзиције је онемогућило земље Западног Балкана да спроведу структурне промена у правцу повећања учешћа сектора и грана, које карактерише већи степен технолошке интензивности, у укупним активностима привреде;

- интензивније укључивање у процес глобализације, као последицу може имати позитивне ефекте на раст конкурентности привреда Западног Балкана, само ако се спроводи плански, кроз укључивање технолошки интензивних грана индустрије; и

- неопходност конципирања одређених препорука и предузимање корака, који се односе на окончање транзиције и ефикасније укључивање земаља региона Западног Балкана у процесе глобализације, како би се повећала њихова конкурентност.

Истакнути научни резултати чине вредну основу за даља теоријска истраживања, али и емпиријску верификацију појединих аспеката транзиције, глобализације и конкурентности, који су анализирани у докторској дисертацији.

3.6. Примењивост резултата у теорији и пракси

Комисија сматра да су резултати истраживања докторске дисертације под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ кандидата **Марка Савићевића** теоријски релевантни и научно применљиви, уважавајући чињеницу да анализирано проблемско подручје још увек није истражено у довољној мери.

У теоријском погледу, значај докторске дисертације се огледа у проширивању теоријских сазнања у области процене утицаја процеса транзиције и глобализације на конкурентност националних економија. Докторска дисертације кандидата свеобухватно анализира факторе транзиције и глобализације (СДИ, транзициони индикатори, Индекс индустријских перформанси, КОФ индекс глобализације) и валоризује ефекте ових феномена на конкурентност пет економија Западног Балкана и једанаест одабраних економија Централне и Источне Европе (сагледану кроз призму кретања БДП-а по глави становника, извоза и Индекса глобалне конкурентности).

Практична примењивост резултата докторске дисертације произилази из систематизованог приказа теоријских сазнања и резултата емпиријског истраживања. Добијени резултати могу представљати ослонац носиоцима економске политике у земљама Западног Балкана приликом формулисања и имплементације политика које промовишу унапређење конкурентности. Такође, резултати могу бити употребљени и приликом конципирања политике привлачења СДИ, која треба да буде формулисана тако да подржи инвестиције усмерене на структурне реформе економија Западног

Балкана и њихово веће учешће у делатностима високе технологије, које су извозно оријентисане. Сагласно томе, могуће је утицати на секторску структуру прилива СДИ које треба усмерити у гране и делатности које генеришу већу додату вредност.

3.7. Начин презентовања резултата научној јавности

Сprovedено истраживање у докторској дисертацији кандидата **Марка Савићевића** под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ пружа добру основу за припрему научних и стручних радова и њихово публикување у референтним научним часописима националног и међународног значаја и презентовање на научним скуповима у земљи и иностранству. Публиковањем актуелних и оригиналних научних радова научна и стручна јавност биће упозната са најважнијим закључцима и достигнућима спроведених истраживања. Публиковање монографије из проблемског подручја докторске дисертације, уз додатну надоградњу и проширење теоријских и емпиријских истраживања, може представљати користан извор информација и знања за научну и стручну јавност, у домену валоризације ефеката транзиције и глобализације на конкурентност националних привреда.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторска дисертација кандидата **Марка Савићевића** под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“ оригинални и самостални научни рад који даје значајан допринос теорији и пракси. Комисија констатује и да је докторска дисертација, у погледу релевантних, и у Извештају разматраних аспеката, у складу са пријављеном и одобреном темом од стране Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Такође, Комисија оцењује да су теоријска и емпиријска истраживања у докторској дисертацији оправдана и научно утемељена.

На основу претходно наведеног, Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата **Марка Савићевића** под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“, испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

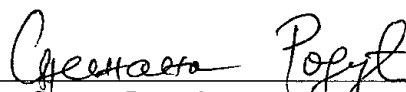
На основу претходно изнетих чињеница, запажања, анализе и оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата **Марка Савићевића** под насловом „**Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана**“, и одобри њену јавну одбрану.

У Крагујевцу и Нишу, мај 2021. године

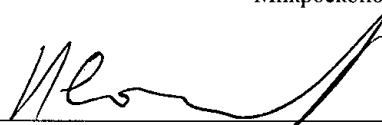
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Проф. др Милан Костић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој, председник комисије

Проф. др Снежана Радукић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Микроекономија, члан

Проф. др Ненад Станишић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој, члан

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО: 20 MAJ 2021			
Орг. јед.	Б р о ј	Предлог	Време
—	930/III-119		